

Diana Müller-Siekierska

Style funkcjonowania młodych osób z uszkodzeniami słuchu w bliskich relacjach interpersonalnych

Publikacja dostarcza wiedzy na temat funkcjonowania osób z uszkodzeniami słuchu w relacjach interpersonalnych. Może stanowić podstawę praktycznych rozwiązań ukierunkowanych na wsparcie i pomoc psychologiczną oraz psychoedukację.

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

AKTYWNI
(NIE)PEŁNOSPRAWNI

**Style
funkcjonowania
młodych osób
z uszkodzeniami
słuchu w bliskich
relacjach
interpersonalnych**

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Diana Müller-Siekierska

**Style
funkcjonowania
młodych osób
z uszkodzeniami
słuchu w bliskich
relacjach
interpersonalnych**

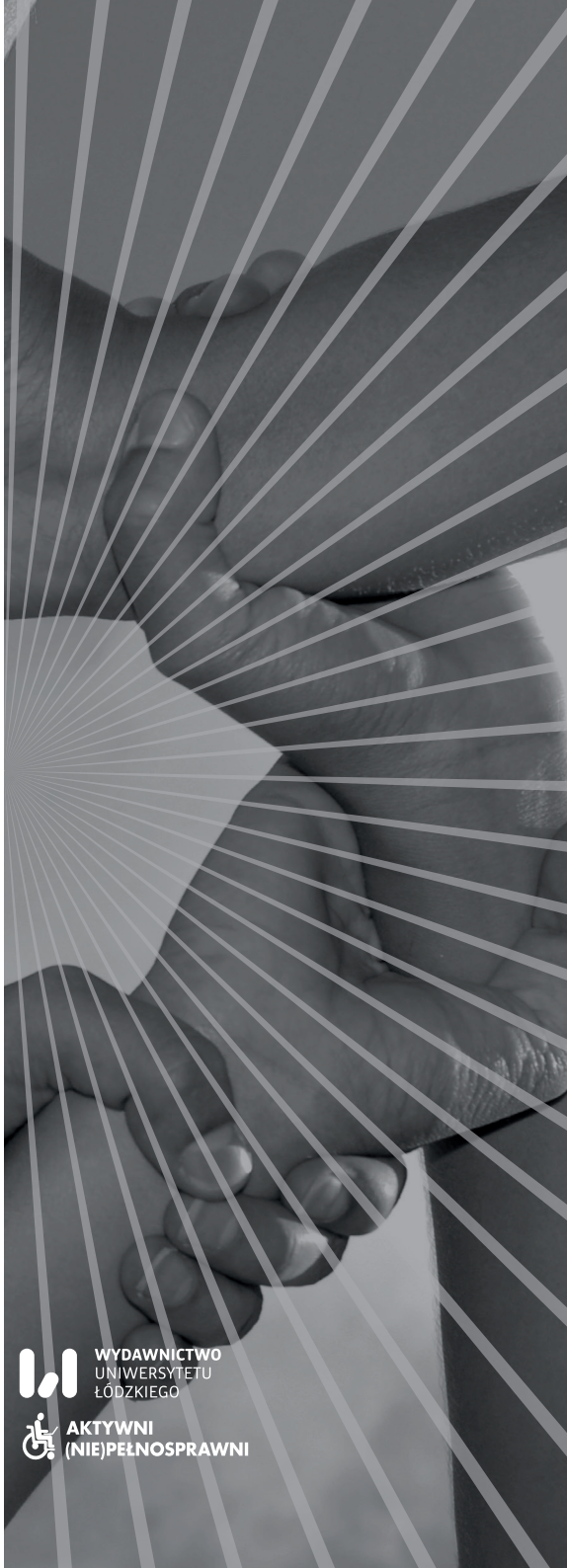
Łódź 2019

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

AKTYWNI
(NIE)PEŁNOSPRAWNI

Diana Müller-Siekierska – Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu
Pracownia Pedagogiki Specjalnej, 91-408 Łódź, ul. Pomorska 46/48

RADA REDAKCYJNA SERII AKTYWNI (NIE)PEŁNOSPRAWNI

Elżbieta Zakrzewska-Manterys, Antonina Ostrowska

Jakub Niedbalski, Monika Borowczyk

RECENZENT

Dorota Podgórska-Jachnik

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

OPRACOWANIE REDAKCYJNE

Bogusława Kwiatkowska

SKŁAD I ŁAMANIE

Munda – Maciej Torz

KOREKTA TECHNICZNA

Leonora Gralka

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce: © Depositphotos.com/luslouro

© Copyright by Diana Müller-Siekierska, Łódź 2019

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2019

Publikacja powstała na podstawie pracy doktorskiej wyróżnionej w IX edycji ogólnopolskiego konkursu „Otwarte Drzwi” organizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na najlepszą pracę magisterską lub doktorską, której tematem badawczym jest zjawisko niepełnosprawności w wymiarze zdrowotnym, zawodowym lub społecznym

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.08899.18.0.M

Ark. wyd. 9,2; ark. druk. 14,625

ISBN 978-83-8142-573-5

e-ISBN 978-83-8142-574-2

Spis treści

Podziękowania	9
Przedmowa	11
Rozdział I	
Uszkodzenie słuchu jako zjawisko wieloaspektowe	17
1. Uszkodzenie słuchu jako niepełnosprawność	17
1.1. Wybrane definicje i klasyfikacje uszkodzeń słuchu	17
1.2. Medyczne aspekty uszkodzenia słuchu	27
1.3. Psychologiczne aspekty uszkodzenia słuchu	33
1.4. Społeczne aspekty uszkodzenia słuchu	42
2. Komunikowanie się osób z niepełnosprawnością słuchu z otoczeniem	52
Rozdział II	
Relacje interpersonalne	67
1. Koncepcja przywiązania jako pierwowzór relacji społecznych w okresie dorosłości	68
1.1. Koncepcja Mary Ainsworth	69
1.2. Typologia stylów przywiązaniowych osób dorosłych Cindy Hazan i Philipa Shavera	71
1.3. Typologia stylów przywiązania Kim Bartholomew	75
2. Samotność jako podstawa istnienia relacji interpersonalnych	77

3. Rodzaje relacji interpersonalnych.....	83
4. Czynniki decydujące o wyborze partnerów relacji interpersonalnych	98
5. Wybrane uwarunkowania funkcjonowania w relacjach interpersonalnych	104
5.1. Cechy osobowości	104
5.2. Poczucie bezpieczeństwa i prężność osobowa	109
5.3. Kompetencje społeczne.....	112
5.4. Oczekiwania związane z pełnieniem ról rodzinnych.....	115
5.5. Niepełnosprawność.....	119
Rozdział III	
Metodologiczne założenia badań własnych	129
1. Problem, pytania badawcze i paradygmat badawczy ...	129
2. Charakterystyka wykorzystanych metod	139
2.1. Inwentarz Osobowości <i>NEO-FFI</i> P.T. Costy i R.R. McCrae.....	139
2.2. Kwestionariusz Poczucia Bezpieczeństwa i Prężności Osobowej <i>KPB-PO</i> Z. Uchnasta	140
2.3. Kwestionariusz Kompetencji Społecznych <i>KKS</i> A. Matczak.....	142
2.4. Skala Oczekiwań Rodzinnych <i>SOR</i> D. Müller	143
2.5. Skala do Badania Poczucia Samotności <i>SBS</i> Z. Dołęgi.....	145
2.6. Kwestionariusz Stylów Przywiązaniowych <i>KSP</i> M. Płopy	146
2.7. Arkusz danych demograficznych D. Müller.....	147
3. Organizacja i przebieg badań	148
4. Charakterystyka badanych osób	149
5. Zastosowane procedury statystyczne	158

Rozdział IV

Psychologiczna charakterystyka grup studentów z uszkodzeniami słuchu zróżnicowanych ze względu na styl funkcjonowania w relacjach interpersonalnych	161
1. Wyodrębnienie grup o różnych stylach funkcjonowania w relacjach interpersonalnych.	161
2. Charakterystyka psychologiczna wyodrębnionych grup studentów z uszkodzeniami słuchu	166
2.1. Struktura osobowości	166
2.2. Kompetencje społeczne.	168
2.3. Oczekiwania związane z pełnieniem ról rodzinnych.	170
2.4. Poczucie bezpieczeństwa i prężność osobowa	172
3. Przewidywanie przynależności do grup o różnych stylach funkcjonowania w relacjach interpersonalnych na podstawie zmiennych niezależnych.	174
4. Dyskusja wyników.	176
 Podsumowanie i wnioski	 189
 Zakończenie i implikacje praktyczne	 197
 Bibliografia	 203
 Aneks 1	 225
 Aneks 2	 227
 Arkusz danych demograficznych.	 229

Podziękowania

Pragnę wyrazić swoją wdzięczność wszystkim osobom, które przyczyniły się do powstania niniejszej publikacji. W sposób szczególny pragnę podziękować Promotor mojej rozprawy doktorskiej – Pani prof. dr hab. Stanisławie Steuden z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II za niezliczone sugestie, rady, cenne wskazówki merytoryczne i zaangażowanie, ale również za troskę, wsparcie, życzliwość i ciepło. Swoje podziękowania pragnę skierować do dwóch profesorów z Uniwersytetu Łódzkiego: Pani prof. zw. dr hab. Ninie Ogińskiej-Bulik, promotor mojej pracy magisterskiej, za zmotywowanie do dalszej pracy naukowej oraz Panu prof. dr. hab. Wiesławowi Szymczakowi za poświęcony czas, pomoc i cenne wskazówki.

Wiele zawdzięczam również studentom i studentkom niesłyszącym i słabosłyszącym, którzy zgodzili się wziąć udział w badaniach, gdyż za ich przyczyną powstała ta praca. W szczególności serdecznie dziękuję studentom z Uniwersytetu Łódzkiego oraz z Politechniki Łódzkiej, Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Wrocławskiego za okazaną pomoc, zrozumienie, cierpliwość i rzetelność w wypełnianiu

kwestionariuszy. Swoje podziękowania kieruję również do studentów z Wyższej Szkoły Biznesu-NLU w Nowym Sączu oraz z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi. W tym miejscu chciałabym również wyrazić moją wdzięczność za okazaną pomoc dla uczniów ze Szkoły Policealnej przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 w Łodzi.

Pragnę podziękować również pracownikom uczelnianych biur ds. osób niepełnosprawnych, tłumaczom języka migowego oraz nauczycielom akademickim za umożliwienie przeprowadzenia badań, pomoc, poświęcony czas i wyrozumiałość.

Dziękuję także moim najbliższym: Mamie, Mężowi i jego Mamie oraz moim Przyjaciołom za obecność, cierpliwość, wsparcie i nieocenioną pomoc.

Przedmowa

Bliskie relacje interpersonalne są powszechnie uważane za kluczowy element życia. Wiąże się to z powszechnie panującym przekonaniem, że każdy człowiek w naturalny sposób pragnie bliskości. Carol D. Ryff i Burton Singer (2000) upatrują w bliskich relacjach interpersonalnych źródło szczęścia, zadowolenia i satysfakcji. Nawiązywanie, kształtowanie i utrzymywanie relacji interpersonalnych stanowią ważną umiejętność, dzięki której ludzie mają możliwość zaspokajania swoich potrzeb, osiągania celów i dobrostanu, realizowania się w sferze osobistej i zawodowej oraz wypełniania ról społecznych. Istnieje jednak pewna grupa osób, których „[...] stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych [...]” (Dz.U., nr 123, poz. 776, art. 1). Krótko mówiąc: osoby z niepełnosprawnością.

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka, w szczególności zdrowie, sprawność fizyczną, zdolność do wypełniania podstawowych zadań społecznych oraz może stanowić przeszkodę w realizacji własnych celów. Ten fakt w efekcie powoduje powstanie wielu sytuacji problemowych, kryzysów i prowadzi niejednokrotnie do cierpienia (Block, 1999; Byra, 2014; Flanczewska, 2000; Kowalik, 2007; Larkowa, 1987; Olszak-Krzyżanowska, 2005). Osoby niepełnosprawne często doświadczają trudności

w nawiązywaniu kontaktów osobistych, a w szczególności w zawieraniu związków małżeńskich (Bartnikowska, 2004; Ciupińska, 2016; Kirenko, 2006). Przede wszystkim spowodowane jest to wciąż panującym przekonaniem, że osoby niepełnosprawne mniej czują, a prawo do szczęścia w życiu osobistym jest im odbierane.

Szczególną i dość specyficzną grupę osób z niepełnosprawnością stanowią osoby z uszkodzonym słuchem¹. Jak zauważa Olga Romanowska (2009, s. 303), gdyby ktoś zapytał głuchego, czy jest chory lub niepełnosprawny, jego odpowiedź byłaby przecząca. Głuchy nie czuje się w żaden sposób osobą niepełnosprawną, tak jak jest to w przypadku osób poruszających się na wózku inwalidzkim czy osób niewidzących. Ludzie ci traktują siebie jako mniejszość kulturową i językową, i to właśnie bariera językowa stanowi dla nich największy problem w funkcjonowaniu w relacjach międzyludzkich. Zdaniem badaczy (Dryżałowska, 2015; Hintermair, 2011; Kramer i in., 2002; Loy i in., 2010; Parchomiuk, Byra, 2006; Umansky i in. 2011; Witczak i in., 2016) osoby z niepełnosprawnością słuchu stanowią jedną z grup niepełnosprawności, u której jakość życia jest najniższa. Uszkodzenie narządu słuchu ogranicza bowiem wrażliwość człowieka na bodźce akustyczne i wpływa na jego zdolność do gromadzenia wiedzy drogą słuchową (Krakowiak, 2006a, s. 7), nie ma jednak bezpośredniego wpływu na jego sprawność intelektualną i psychiczną. Uszkodzenie **słuchu jest** również przyczyną izolacji społecznej, utrudnia komunikację, nawiązywanie i utrzymywanie relacji społecznych i powoduje przeżywanie ciągłych obaw przed odrzuceniem ze strony innych (Czajkowska-Kisil, 2012; Dryżałowska, 2015; Kirenko, 2006; Olempska-Wysocka, 2012;

1 W niniejszej publikacji zamiennie stosowane będą terminy: „osoba (student) z niepełnosprawnością słuchu”, „osoba (student) z uszkodzonym słuchem”, „osoba (student) z wadą słuchu”, „niesłyszący”/„głuchy” oraz „słabosłyszący”/„niedosłyszący”.

Witczak i in., 2016). Kolejny problem pojawia się w momencie, gdy osoby z uszkodzonym słuchem stają przed trudnym wyborem: związek z osobą słyszącą lub niesłyszącą. Ten pierwszy wybór oznacza opuszczenie świata, w którym czuli się bezpiecznie, czuli się „jedną rodziną”, ten drugi – naznaczony potencjalną możliwością obciążenia dzieci wadą słuchu. Niektórzy niesłyszący świadomie wybierają partnerów również z uszkodzonym słuchem. Są przekonani, że dzięki temu będą lepiej rozumiani i będą lepiej wiedzieli, jak budować swój związek.

Inspiracją do podjęcia takiej tematyki było doświadczenie pracy w poradnictwie psychologicznym dla studentów z niepełnosprawnością i osobiste zapoznanie się z problemami młodych ludzi z niepełnosprawnościami. Studenci słabosłyszący i niesłyszący jako swój największy problem, stawiany często ponad zdrowie i znalezienie pracy, wskazują funkcjonowanie w relacjach z innymi ludźmi. W opinii studentów jednym z powodów, dla jakich podejmują studia, jest „znalezienie drugiej połówki”. Pod wpływem doświadczeń zarówno na polu psychologii praktycznej, jak i literatury przedmiotu narodziła się myśl zbadania specyfiki funkcjonowania studentów z niepełnosprawnością słuchu w bliskich relacjach interpersonalnych oraz chęć sprawdzenia, czy można wyodrębnić pewne style funkcjonowania w bliskich relacjach, jak również chęć sprawdzenia, czy to funkcjonowanie ma związek z takimi zmiennymi, jak: kompetencje społeczne, cechy osobowości, poczucie bezpieczeństwa i prężności osobowej oraz oczekiwania związane z pełnieniem ról rodzinnych.

Potrzeba podjęcia psychologicznej refleksji nad funkcjonowaniem w bliskich relacjach interpersonalnych osób z niepełnosprawnością słuchu jest szczególnie wyraźna w ostatnich latach w Polsce. W głównej mierze z uwagi na fakt, że na gruncie polskim brakuje konkretnych badań, a co za tym idzie szczegółowych danych w tym zakresie, dotyczących tej grupy osób z niepełnosprawnością. Zatem zasadniczym

celem niniejszej pracy będzie próba wyodrębnienia *stylów funkcjonowania w bliskich relacjach studentów z uszkodzeniami słuchu* oraz uzyskanie odpowiedzi na pytanie: *Czy i w jaki sposób studenci z uszkodzeniami słuchu różnicowani ze względu na styl funkcjonowania w relacjach będą się różnili w zakresie analizowanych zmiennych psychologicznych?*

Realizacja celu znajduje odzwierciedlenie w strukturze niniejszej monografii, w której dwa pierwsze rozdziały stanowią teoretyczne tło dla przeprowadzonych badań.

Rozdział pierwszy dotyczy problematyki uszkodzeń słuchu. Zostały w nim zaprezentowane definicje i klasyfikacje uszkodzeń słuchu oraz dokonano szczegółowego opisu trzech głównych wymiarów uszkodzenia słuchu: medycznego, psychologicznego oraz społecznego. Zaprezentowano również zagadnienia związane ze sposobami porozumiewania się osób niesłyszących i słabosłyszących z otoczeniem, wskazując na atuty i ograniczenia każdego z tych sposobów.

Dla zrozumienia funkcjonowania w relacjach interpersonalnych istotne jest zapoznanie się z podstawowymi pojęciami związanymi z problematyką relacji interpersonalnych, co zostało przedstawione w rozdziale drugim. W rozdziale tym skoncentrowano się na charakterystyce koncepcji przywiązania jako pierwowzoru relacji społecznych w okresie dorosłości, w sposób szczególny wyodrębniono typologię stylów przywiazaniowych osób dorosłych Cindy Hazan i Philipa Shavera, ze względu na wybór właśnie tej koncepcji jako teoretycznej podstawy badań. Wskazano również na rolę samotności jako fundamentu istnienia związków z ludźmi. W dalszej kolejności rozdział zawiera wyjaśnienie podstawowych rodzajów relacji interpersonalnych. Następnie dokonano opisu czynników decydujących o wyborze partnerów relacji interpersonalnych. Omówiono również wybrane uwarunkowania funkcjonowania w relacjach interpersonalnych, w tym wyjaśniono także znaczenie niepełnosprawności.

Rozważania teoretyczne uzupełnia opis metodologicznych podstaw przeprowadzonych badań zawarty w rozdziale trzecim niniejszej monografii. Na początku zaprezentowano problem pracy, wyjaśniono motywy wyboru właśnie tego tematu oraz przedstawiono pytania badawcze i metody zastosowane w badaniach, opis procedury badawczej, charakterystykę badanych osób i zastosowanych procedur statystycznych.

Szczegółowa analiza, interpretacja i dyskusja uzyskanych wyników badań 62 studentów z uszkodzonym słuchem została zamieszczona w rozdziale czwartym. Rozdział ten koncentruje się przede wszystkim na stworzeniu swoistej typologii studentów z uszkodzonym narządem słuchu ze względu na styl funkcjonowania w relacjach interpersonalnych.

Pracę zamykają najważniejsze wnioski, wynikające z badań w odniesieniu do przedstawionych w rozdziale trzecim problemów badawczych łącznie z aplikacjami praktycznymi wynikającymi z uzyskanych rezultatów badań.

W dalszej kolejności zamieszczono bibliografię wykorzystywaną w toku pisania monografii oraz aneksy zawierające kwestionariusze zastosowanych metod badawczych.

Mam nadzieję, że monografia ta będzie stanowiła swoistą platformę do interdyscyplinarnej dyskusji nad funkcjonowaniem w bliskich relacjach interpersonalnych nie tylko osób z uszkodzonym słuchem, ale również przedstawicieli innych rodzajów niepełnosprawności oraz wpłynie na zmianę nieadekwatnych przekonań, stereotypów myślowych oraz zapobiegnie uprzedzeniom i marginalizacji osób z niepełnosprawnościami. Żywię zatem głęboką nadzieję, że przyczyni się również do zmiany wciąż negatywnych postaw społecznych wobec osób z uszkodzonym słuchem, i ukáže te osoby jako pełnoprawnych uczestników społeczeństwa, jako jednostki niezależne i autonomiczne, godne szacunku, przyjaźni i miłości.

Rozdział I

Uszkodzenie słuchu jako zjawisko wieloaspektowe

1. USZKODZENIE SŁUCHU JAKO NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

1.1. Wybrane definicje i klasyfikacje uszkodzeń słuchu

W miarę rozwoju studiów nad głuchotą zmieniał się zakres znaczeniowy stosowanych pojęć. Możemy się spotkać z terminologią dotyczącą zarówno samego uszkodzenia (defektu), jak i osoby dotkniętej wadą słuchu. W pierwszej grupie znajdują się określenia, takie jak: „głuchota”, „głuchoniemota”, „inwalidztwo słuchu”, „niedosłuch”, „upośledzenie słuchu” i stosowane zamiennie „uszkodzenie” i „wada słuchu”. Termin „głuchota” jest wypierany z nazewnictwa naukowego ze względu na skojarzenia o negatywnym zabarwieniu. Pojawiły się pojęcia, takie jak „niesłyszący”, „niedosłyszający”, „słabosłyszający”, człowiek (osoba) „z resztkami słuchu”, „z wadą słuchu”, „z uszkodzeniem słuchu” (Bartnikowska, 2010; Hoffmann, 2001; Kosowska, 2011a; Krakowiak, 2012; Trębicka-Postrzygacz,

Antas, 2012; Wójcik, 2008; Zaborniak-Sobczak, 2009). Zgodnie z treścią Zarządzenia nr 29 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania opieki nad uczniami niepełnosprawnymi, ich kształcenia w ogólnodostępnych i integracyjnych publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz organizacji kształcenia specjalnego (Dz. Urz. MEN nr 9, poz. 36)¹ powinno się używać określeń „niesłyszący” i „słabosłyszący” w zamian za „głuchy” i „niedosłyszający”. Podobnie obecnie obowiązujące Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie² w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2018 r., poz. 1485) zakłada stosowanie określeń dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, niepełnosprawnych: „niesłyszących” i „słabosłyszących”.

Określenie „głuchoniemy” jest również błędne, ponieważ brak słuchu nie jest jedynym czynnikiem warunkującym niemotę człowieka (Bartnikowska, 2010). Określenie to jest terminem historycznie najstarszym, dotyczyło wszystkich osób dotkniętych uszkodzeniem słuchu (Trębicka-Postrzygacz, Antas, 2012). Zmiany w terminologii dotyczącej uszkodzeń słuchu są odpowiedzią na przemiany, jakie zachodzą w stosunku do ludzi z wadą słuchu, dostrzegania ich

1 Zarządzenie to utraciło moc z dniem 22 października 2002 r. na podstawie art. 30 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U., nr 111, poz. 1194 oraz z 2002 r., nr 41, poz. 362).

2 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1578).

wartości i zdolności, a nie tylko ograniczeń. Jednakże osoby, które żyją w środowisku niesłyszących i na co dzień posługują się językiem migowym, używają określenia „Głuchy”, i nie ma to dla nich negatywnego zabarwienia, a jedynie podkreśla przynależność do społeczności Głuchych i dlatego też przymiotnik głuchy pisany jest przez osoby głuche dużą literą. Międzynarodowe Biuro Audiofonologii (BIAP) sugeruje używanie określeń wskazujących na uszkodzenie określonej funkcji, a nie człowieka. Zatem promowane są pojęcia „osoba z uszkodzeniem słuchu” lub „osoba z wadą słuchu” (Perier, 1992). Nazwy „niesłyszący” czy „słabosłyszący” powinny być stosowane z przekonaniem, że człowiek, którego dotyczą, jest przede wszystkim osobą, a dopiero potem kimś z wadą słuchu (Bartnikowska, 2004).

Z uwagi na różnorodność czynników wpływających na uszkodzenie słuchu oraz zróżnicowanie jego konsekwencji istnieje trudność z przytoczeniem jednej definicji uszkodzenia słuchu. Jak podkreśla Grażyna Dryżałowska (2015, s. 108), uszkodzenie słuchu jest tego rodzaju niepełnosprawnością, która przenika całe życie osoby i przekształca jej rozwój we wszystkich sferach funkcjonowania. Uszkodzenie słuchu rozumiane jako „każde uszkodzenie narządu słuchu lub indywidualnej zdolności przetwarzania wrażeń słuchowych na sensowne informacje” może wystąpić w różnych okresach życia człowieka. A zatem „osoba z uszkodzonym słuchem to pojęcie bardzo obszerne, obejmujące zarówno osoby z lekkim, średnim i ciężkim niedosłuchem, osoby z resztkami słuchu oraz niesłyszące, względnie głuche” (Müller, 1997, s. 22). Jak wynika z powyższej definicji, stopień ubytku może być różnoraki. Najczęściej określany jest za pomocą audiogramu progowego i przeliczany na podstawie Klasyfikacji Międzynarodowego Biura Audiofonologii (BIAP). Klasyfikacja ta uwzględnia następujące uszkodzenia słuchu:

- słuch normalny lub powyżej normy – próg wrażliwości niższy niż 20 dB, nie występują żadne ograniczenia w percepcji mowy;

- uszkodzenie słuchu lekkie (osoby słabosłyszące) – ubytek słuchu zawarty w przedziale między 20 a 40 dB, elementy mowy potocznej nie są do końca poprawnie identyfikowane;
- umiarkowane uszkodzenie słuchu (osoby słabosłyszące) – próg ubytku słuchu zawarty pomiędzy 40 a 70 dB, natomiast próg dla głosu wykracza poza sferę natężenia potocznej mowy, znaczna część dźwięków mowy potocznej nie jest słyszana;
- znaczny ubytek słuchu (osoby niesłyszące) – próg zawarty pomiędzy 70 a 90 dB. Osoby te spostrzegają mowę jedynie o dużym natężeniu, np. głośny krzyk;
- uszkodzenie słuchu w stopniu głębokim (osoby niesłyszące) – próg równy lub wyższy od 90 dB. U tych osób występuje brak umiejętności odróżniania jakichkolwiek cech dźwięków mowy w warunkach sprzyjających słuchaniu (Bartnikowska, 2004; Dryżałowska, 2007; Krakowiak, 2012; Perier, 1992; Szczepankowski, 1999; Zaborniak-Sobczak, 2009).

Podstawę powyższej klasyfikacji stanowi krzywa audiometryczna tonalna, która mierzy dwie wielkości: wysokość tonu, który dana osoba jest w stanie jeszcze usłyszeć, oraz natężenie tonu, który jest w stanie spowodować reakcję. Wysokość tonu (częstotliwość) podawana jest w Herzach (Hz), natomiast głośność (natężenie dźwięku) w decybelach (dB) (Müller, 1997).

Do wyżej opisanej klasyfikacji BIAP odwołał się Bogdan Szczepankowski (1997, s. 42), formułując własną definicję uszkodzenia słuchu wyjaśniającą, że: „osoba z uszkodzonym słuchem w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim jest to osoba, której uszkodzenie słuchu, określone audiogramem progowym i przeliczone według tabeli Międzynarodowego Biura Audiofonologii, przekracza 20 dB i kwalifikuje ją do jednego ze stopni uszkodzeń”.

W przypadku gdy ubytek wrażliwości słuchowej jest większy niż 90 dB, oblicza się drugą średnią na podsta-